

TANZİMAT EDEBİYATI

- Tanzimat Fermanının ilanından sonra bu edebiyatın tohumları serpilmeye başlamıştır.
- Batılı tarzda ilk eserler bu dönemde verilmeye başlanmıştır.
- Hak, adalet, özgürlük, vatan kelimeleri bu dönemde ilk defa kullanılmaya başlanmıştır.
- Tanzimat edebiyatı kendi arasında ikiye ayrılır.(Birinci-ikinci dönem)
- Yazı dilini halkın anlayacağı dile yakınlaştırmaya çalışmışlardır.
- Tiyatroyu halkı aydınlatma aracı olarak görmüşlerdir.
- Toplumcu bir çizgi tutmaya çalışmışlardır.
- Divan edebiyatındaki “bölüm güzelliğine” karşın “konu bütünlüğüne, güzelliğine” önem vermişlerdir.
- Tanzimat birinci dönem sanatçıları(Şinasi, N. Kemal, Ziya Paşa, Ahmet Mithat) ikinci dönem sanatçılarına göre daha halkçı olmuşlardır.

BİRİNCİ DÖNEM TANZİMAT EDEBİYATI

- Divan edebiyatını eleştirmelerine rağmen onun etkisinden kurtulamamışlardır.
- Vatan millet, hak adalet, özgürlük gibi kavramlar ilk defa bu dönemde kullanılmaya başlanmıştır.
- Batılı anlamda ilk eserler bu dönemde verilmeye başlanmıştır.
- **Toplumu** bilinçlendirmek için edebiyatı bir araç olarak görmüşlerdir.
- Dilin sadeleşmesi gerektiğini söylemişler ancak pek başarılı olamamışlardır bu konuda.
- Roman, modern hikâye, tiyatro, gazete, eleştiri, anı bu dönemde kullanılmaya başlanmıştır.
- Bu dönemin sanatçıları aynı zamanda devlet adamı sıfatı da taşıyorlardı.
- Klasizm(Şinasi, A.Vefik Paşa) romantizm (N. Kemal, A. Mithat) den etkilenmişlerdir.

İKİNCİ DÖNEM TANZİMAT EDEBİYATININ ÖZELLİKLERİ

Sanatçılar: Abdülhak Hamit Tarhan, Recaizade Mahmut Ekrem, Samipaşazade Sezai, Nabizade Nazım, Muallim Naci

- Bireysel konulara dönülmüştür.
- Sanat, sanat içindir, görüşü benimsenmiştir.
- Dil oldukça ağırlaştırılmıştır.
- Tiyatro eserleri oynanmak için değil okunmak için yazılmıştır.
- Realizm ve natüralizm baskın akımlar olarak göze çarpar.

Tanzimat Dönemi Edebiyatı'nın Genel Özellikleri

- Tanzimat edebiyatının hazırlık dönemi, Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile başlar Tercüman-ı Ahval gazetesinin yayımlanmasına kadar sürer.
- Tanzimat edebiyatı 1860'ta Tercüman-ı Ahval gazetesinin yayımlanmasıyla başlar, 1896'ya kadar sürer.
- Batı'dan alınan roman, hikâye, tiyatro, eleştiri, makale gibi türler ilk kez Tanzimat döneminde kullanılmaya başlanmıştır.
- I. Topluluk sanatçıları Fransız Devrimi'nin etkisiyle tüm dünyaya yayılan vatan, millet, adalet, eşitlik, hürriyet gibi kavramları işlemişlerdir.
- I. Topluluk sanatçıları “toplum için sanat”; II. topluluk sanatçıları “sanat için sanat” anlayışıyla hareket etmişlerdir.
- I. Dönem sanatçıları sanatın amacını toplumu eğitmek olarak gördükleri için yalın bir dili savunmuşlar; ama bunda başarılı olamamışlardır; II. dönem sanatçıları dilde sadeleşme amacı yoktur.
- Tanzimat edebiyatında klasisizmden etkilenmeler olmuşsa da romantizmin ağırlığı görülür; Tanzimat II. dönemde realizmden de etkilenilmiştir.
- Tanzimat edebiyatında gazete aracılığıyla edebi, sosyal ve politik alanlarda yeni düşünceler sunulmuş; makale tiyatro gibi edebi türlerin ilk örnekleri gazetelerde verilmiştir.
- Tanzimat edebiyatı sanatçıları çok yönlü sanatçılardır. Hem yazar hem şair hem devlet adamı hem de gazetecidirler.

Tanzimat Döneminde Öğretici Metinler

Tanzimat döneminde öğretici metinlerin genel özellikleri şunlardır:

- Tanzimat dönemi öğretici metinlerinde toplumsal konular işlenmiştir.
- Rönesans ve aydınlanma döneminin etkisiyle birlikte Tanzimat dönemi öğretici metinlerinde eşitlik, hürriyet, bilim, hukuk gibi kavramlar öne çıkar.
- Genellikle makale türünde eserler verilir. Bir öğretici metin olan Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi ilk makaledir.
- Tanzimat dönemi öğretici metinlerinde Arapça ve Farsça sözcükler kullanılmakla birlikte süssüz, gösterişsiz, secisiz bir dil kullanılmıştır.
- Tanzimat dönemi edebiyatı öğretici metinlerinde Doğu Batı çatışması temada, dilde, ifade biçimlerinde kendini gösterir.
- Tanzimat döneminde halkı eğitmek ve bilgilendirmek amacıyla daha çok gazeteden yararlanılmıştır, öğretici metinler de daha çok gazetelerde yayımlanmıştır.
- Türk dili tarihi alanında çalışmalar yapılmış, sözlük çalışmaları ilk defa bilimsel bir yöntemle düzenlenmiştir.

Tanzimat Döneminde Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (Şiirler)

- Tanzimat şiirinde biçimsel olarak eskiye bağlı kalınmış, içerikte yenilik yapılmıştır. Başka bir deyişle divan edebiyatı nazım şekilleri kullanılmaya devam edilmiş, özellikle kasidede bazı değişiklikler yapılmıştır.
- Batı edebiyatının etkisiyle biçimsel yenilikler yapan II. topluluk sanatçıları şiir açısından I. topluluğa göre daha yenilikçidirler.
- Divan edebiyatının “göz için kafiye” anlayışına devam edilmiştir. Dönemin sonunda Recaizade Mahmut Ekrem “kulak için kafiye” anlayışını savunmuştur.
- Eski biçimlerle yeni konular işlenmiştir. Eskiye ve yeniye bir arada bulundurması bakımından şiirlerde bir “ikilik” söz konusudur.
- Kaside, terakib-i bent, müseddes gibi divan edebiyatı nazım şekilleri kullanılmıştır. Bu nazım şekillerini kullanmakla birlikte, şiirlerin içerikleri değişmiştir.
- Hürriyet, eşitlik, adalet, hukuk gibi yeni temaları işlenmiştir.
- Divan ve halk şiiri geleneklerinin kalıplaşmış imgeleri (mazmunlar) kullanılmamıştır.
- Şiirler Batı düşüncesiyle ve klasisizm ile romantizm akımlarıyla ilişkilidir.
- Şiirlerin başlığı içeriğe göre (“Hürriyet Kasidesi” gibi) belirlenmiştir.
- Divan şiirindeki “parça güzelliği” yerine “konu birliği” ve “bütün güzelliği” anlayışı benimsenmiştir.
- Halka yönelik şiirler yazılmıştır, divan şairleri gibi, seçkin bir kesime seslenilmemiştir.
- Ağırıklı olarak aruz kullanılmakla birlikte heceyle de şiirler yazılmıştır.
- Divan şiirinin ağır ve sanatlı dili eleştirilmiş, sade bir dil savunulmuş; ama bu, gerçekleştirilememiştir.

Tanzimat Döneminde Anlatmaya Bağlı Edebi Metinler

- Tanzimat'tan önce Türk edebiyatında olay çevresinde oluşan (anlatmaya ve göstermeye bağlı) edebi türler şunlardır: Halk hikâyeleri, destanlar, mesneviler, masallar ve geleneksel halk tiyatroları.
- Tanzimat'la birlikte olaya bağlı edebi metinlere şunlar da eklenmiştir: roman, hikâye ve tiyatro.
- Tanzimat döneminde roman, hikâye ve gazetelerde bölümler halinde yayımlanarak (tefrika edilerek) okura ulaştırılmıştır.
- Fransız edebiyatından çevirilerle başlayan roman türündeki gelişmeler, telif (yazarın kendi yaratımı) romanların yazılmasıyla sürmüştür.
- Tanzimat edebiyatı romanlarında Doğu-Batı çatışması ile bundan doğan yıkımlar ve tarihteki başarılar öne çıkan konulardır.
- Tanzimat edebiyatı romanları teknik olarak zayıftır, yazarlar romanın akışına müdahale eder, romanı genellikle bir öğütle bitirirler.
- Roman ve hikâyelerde toplumu eğitme amacı öne çıkar; iyiler çok iyi, kötüler çok kötüdür, iyiler ödüllendirilir, kötüler cezalandırılır.
- Roman türünün ilk örnekleri (Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat, İntibah, Felatun Bey ile Rakım Efendi) romantizm akımının özelliklerini taşır, ikinci dönemle birlikte realist romanlar (Sergüzeşt, Araba Sevdası) yazılmıştır.
- Roman ve hikâyelerde divan edebiyatına göre sade bir dil kullanılmıştır.
- Romanlar toplumu eğitmek için bir araç olarak görüldüğünden teknik bakımdan kusurludur.
- Romanlarda (Felatun Bey'le Rakım Efendi, İntibah, Sergüzeşt vb.) ilahi bakış açısı kullanılmıştır.

Tanzimat Döneminde Göstermeye Bağlı Edebi Metinler (Tiyatro)

- Tanzimat'tan önce Türk edebiyatın geleneksel halk tiyatrosu ürünleri vardı. Karagöz, meddah, orta oyunu ve köy seyirlik oyunlarının oluşturduğu geleneksel tiyatro doğaçlamaya dayanıyordu ve genel olarak belirli bir sahnesi, dekoru yoktu. Tanzimat'la birlikte, Şair Evlenmesi'nin yayımlanmasıyla başlayan modern tiyatro ise belli bir metne dayalıdır ve bir sahnesi, dekoru ve komedi, trajedi, dram gibi türleri vardır.
- I. Toplulukta tiyatro toplumu eğitmede bir araç olarak görülmüştür, II. toplulukta okunmak için, bireysel konuların işlendiği tiyatrolar yazılmıştır.
- Birinci dönemde genellikle görücü usulüyle evliliğin yanlışlığı (Şair Evlenmesi), çokevliliğin yanlışlığı (Eyvah), vatan sevgisi, kahramanlık (Vatan yahut Silistre), aşk dramı (Zavallı Çocuk, Akif Bey) ve tarihsel konular (Celalettin Harzemşah) işlenmiştir. İkinci dönemde ise genellikle aşk dramları (Afife Anjelik, Vuslat yahut Süreksiz Sevinç), töreler (Çok Bilen Çok Yanılır), tarihsel konular (Tezer, Tarık, İbn-i Musa) işlenmiştir.
- İlk dönem ürünleri mensur olarak yazılırken Tanzimat'ın ikinci topluluğunda yer alan Abdülhak Hamit Tarhan'ın tiyatroları manzum olarak da yazılmıştır.
- Birinci dönem yazarlarının (Şinasi, Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi) eserlerinde günlük konuşma dilinden yararlanılmış, sade bir dil vardır. İkinci dönem yazarlarının (Recaizade Mahmut Ekrem, Abdülhak Hamit Tarhan) tiyatro dili genel olarak sanatlı ve ağırdır.
- Tanzimat birinci dönemi edebiyatında Şinasi, Ahmet Mithat gibi yazarlar dilin sadeliği ve diyalogların doğallığıyla tiyatro eserlerini sahneleme tekniğine uygun yazmışlardır. Bununla birlikte Abdülhak Hamit Tarhan, tiyatrolarını okunmak için yazdığı için sahne tekniği bakımından zayıf tiyatrolar ortaya koymuştur, yine ikinci dönem yazarı Recaizade Mahmut Ekrem'in tiyatroları da sahne tekniğine uygun değildir.
- Ahmet Vefik Paşa, Moliere'den yaptığı çeviri ve uyarlamalarla tiyatroya büyük katkılarda bulunmuştur.
- Tanzimat tiyatrosunda, önce klasisizm (Şinasi, Ahmet Vefik Paşa) ve romantizm (Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi, Abdülhak Hamit Tarhan) akımlarının etkisi görülür.

Birinci Dönem Tanzimat Edebiyatının Sanatçıları

Şinasi Ziya Paşa Namık Kemal topluluğu olarak anılır. Ahmet Mithat Efendi, Şemsettin Sami, Ahmet Vefik Paşa, Direktör Ali Bey, Ali Suavi, I. topluluğun diğer önemli sanatçılarıdır.

İBRAHİM ŞİNASİ (1826 – 1871)

- I. topluluğun öncüsüdür.
- Dilde sadeleşme hareketine öncülük etmiştir.
- Edebiyatımızda noktalama işaretini ilk kez kullanmıştır.
- Kasidelerinde içerik ve şekil bakımından yenilikler görülür.
- Eserlerinde parça güzelliği yerine bütün güzelliğine önem vermiştir.
- La Fontaine'in fabllarını manzum olarak çevirmiştir.
- Durub-ı Emsal-i Osmaniye adlı eseriyle atasözlerini bilimsel bir anlayışla derlemiştir.
- İlk tiyatro eserimiz olan Şair Evlenmesi'ni (1860) yazmıştır. Şair Evlenmesi, görücü usulü ile evliliğin yanlışlığını konu edinir.
- İlk özel gazete Tercüman-ı Ahval'i (1860) Agâh Efendi'yle birlikte çıkarmıştır.
- İlk makale olan Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi'ni (1860) yazmıştır.
- Tasvir-i Efkâr gazetesini çıkarmıştır (1862).
- Batı'dan yaptığı şiir çevirilerini Tercüme-i Manzume'de toplamıştır.
- Klasisizmden etkilenmiştir.

Eserleri

- **Tiyatro:** *Şair Evlenmesi*
- **Şiir:** *Müntehabat-ı Eş'ar*
- **Derleme:** *Durub-ı Emsal-i Osmaniye*
- **Sözlük:** *Kamus-ı Osmanî* (tamamlayamamıştır)
- **Çeviri:** *Tercüme-i Manzume*

ZİYA PAŞA (1829 – 1880)

- Şiirleri divan edebiyatı tarzındadır.
- Şiir ve İnşa adlı makalesinde halk edebiyatını; “*Harabat*” adlı antoloji ile divan edebiyatını övmüş, bu yüzden Namık Kemal tarafından eleştirilmiştir.
- Hece ölçüsüyle yazdığı şiirleri de vardır. Genellikle aruzu kullanmıştır.
- Bağdatlı Ruhi’ye nazire olarak yazdığı *Terkib-i Bent*’i önemlidir.
- Şiirleriyle toplumdaki olumsuzlukları eleştirmiş ve felsefi konuları ele almıştır.
- Dönemin idarecilerine (Özellikle Ali Paşa’ya) yönelik hicivler yazmıştır (Zafername).
- Çeviriler yapmıştır.
- Toplumsal şiirlerinde hak, hürriyet, adalet, medeniyet, ahlak gibi kavramları işlemiştir.
- Namık Kemal’le birlikte yurt dışında çıkarılan ilk gazete olan “*Hürriyet*”i yayımlamıştır.
- Romantizm akımından etkilenmiştir.

Eserleri:

- **Şiir:** *Eş’ar-ı Ziya, Terkib-i bent*
- **Antoloji:** *Harabat* (Antoloji, III cilt)
- **Tercüme:** *Rüya’nın Encamı, Endülüs Tarihi, Engizisyon Tarihi, Emil, Tartüffe...*
- **Hiciv:** *Zafername* (Nazım-nesir karışık)
- **Makale:** *Şiir ve İnşa*
- **Mektup:** *Veraset Mektupları*
- **Anı:** *Defter-i Amal*

NAMIK KEMAL (1840 – 1888)

- “Vatan şairi” olarak adlandırılır..
- Şiir, eleştiri, biyografi, roman, tarih, makale gibi farklı türlerde eserler vermiştir.
- “Toplum için sanat” anlayışındadır.
- Eserlerinde vatan, hürriyet, özgürlük, eşitlik gibi konuları işlemiştir.
- Edebiyatçı kimliği kadar fikir adamı kimliği de önemlidir.
- Dilin sadeleşmesi taraftarıdır.
- Şiirlerini, heyecanlı bir söylevci edasıyla yazmıştır.
- Hece ile şiirler de yazmıştır; ama genellikle aruzu kullanmıştır.
- Şiirlerinde hem konu hem de biçim bakımından yenilikler görülür.
- Ziya Paşa’nın eski edebiyatı övdüğü “Harabat” adlı antolojisini eleştirmek amacıyla yazdığı “*Tahrib-i Harabat*”la ilk eleştiri kitabı örneğini vermiştir.
- Namık Kemal, tiyatrolarında aşk dramları, vatanseverlik, fedakârlık, ahlak gibi konuları işlemiştir.
- “*Vatan Makalesi*” adlı önemli bir yazısı vardır.
- *Tasvir-i Efkâr* gazetesini Şinasi’den devralmıştır.
- Ziya Paşa ile birlikte Londra’da *Hürriyet* gazetesini çıkarmıştır.
- Mektupları vardır. Magosa’da yazdığı mektuplar Batılı anlamda anı türünün ilk örneği sayılmaktadır.
- Romantizmden etkilenmiştir.

Eserleri:

- **Roman:** *İntibah, Cezmi*
- **Tiyatro:** *Vatan yahut Silistre, Gülnihal, Kara Bela, Akif Bey, Celalettin Harzemşah, Zavallı Çocuk*
- **Eleştiri:** *Tahrib-i Harabat, Takib-i Harabat* (iki eser de Ziya Paşanın Harabat’ına karşı yazılmıştır.), *İrfan Paşa’ya Mektup, Renan Müdafaaanamesi*
- **Tarih:** *Devr-i İstila, Kanije, Silistre Muhasarası, Osmanlı Tarihi, Büyük İslam Tarihi*
- **Biyografi:** *Evrak-ı Perişan* (Fatih, Yavuz Sultan ve Selahattin Eyyubi’yi anlatır.)
- **Anı:** *Magosa Mektupları*

AHMET MİTHAT EFENDİ (1844 – 1912)

- Eserlerini “halk için roman anlayışıyla” yazmıştır.
- Döneminin en çok eser veren yazarıdır.
- “Yazı makinesi” olarak nitelenen yazar, roman, hikâye ve tiyatro gibi birçok türde eser vermiştir.
- Romanlarında halkı bilgilendirmek için akışı keserek ansiklopedik bilgiler vermiştir.
- *Tercüman-ı Hakikat* gazetesini çıkarmıştır.
- Teknik ve üslup bakımından zayıf eserler vermiştir.
- Dili sade ve anlaşılırdır.
- Hayatını kalemiyle kazanan ilk yazarımızdır.
- Servet-i Fünun aleyhine “*Dekadanlar*” adlı bir yazı yazmıştır. Bu yazıyla Servet-i Fünuncu gençleri anlaşılmaz şiirler yazmakla eleştirmiştir.
- *Felatun Beyle Rakım Efendi* romanında yanlış batılılaşmayı eleştirmiştir. Bu romandaki Felatun Bey “Batı”yı, Rakım Efendi “Doğu”yu temsil eder.
- Romantizmden etkilenmiştir.

Eserleri:

- **Hikâye:** *Kıssadan Hisse, Letaif-i Rivayat* (25 cilt)
- **Roman:** *Yeniçeriler, Hasan Mellah, Hüseyin Fellah, Felatun Beyle Rakım Efendi, Süleyman Musli, Henüz On Yedi Yaşında, Esrar-ı Cinayat, Durdane Hanım, Dünyaya İkinci Geliş, Jön Türk, Paris’te Bir Türk...*
- **Tiyatro:** *Eyvah, Çerkez Özdenler, Çengi*
- **Gezi:** *Avrupa’da Bir Cevelan*
- **Biyografi:** *Beşir Fuat*

AHMET VEFİK PAŞA (1823 – 1891)

- Devlet adamı ve yazardır.
- Moliere'den yaptığı çeviri ve adaptasyonlarla tanınmıştır.
- Milliyetçilik ve Türkçülük akımlarının ilk temsilcilerindendir.
- Tiyatro tarihimizde özel bir yeri vardır, Türk tiyatrosunun kurucusu sayılmaktadır.
- *Lehçe-i Osmanî* adlı, Anadolu Türkçesine ait ilk sözlüğü hazırlamıştır.
- Klasisizmden etkilenmiştir.

Eserleri:

- **Moliere'den Tiyatro Çeviri ve Uyarlama:** *İnfal-i Aşk, Zor Nikah, Zoraki Tabip, Tabib-i Aşk, Meraki, Azarya, Yorgaki Dandini, Savruk, Kocalar Mektebi, Kadınlar Mektebi*
- **Sözlük:** *Lehçe-i Osmanî*
- **Tarih:** *Şecere-i Türk Çevirisi* (Ebulgazi Bahadır Han'ın bu önemli eserini Türkiye Türkçesi'ne çevirmiştir.)

ŞEMSETTİN SAMİ (1850 – 1904)

- İlk yerli roman olan *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*'ı yazmıştır.
- Diğer önemli eserleri *Kamus-ı Türkî, Kamus-ı Alam* ve *Orhun Kitabeleri Çevirisi*'dir.

ALİ SUAVİ (1839 – 1878)

- *Muhbir* gazetesindeki yazılarında sade bir dil kullanarak Tanzimat dönemindeki dilde Türkçülük hareketine öncülük etmiştir.
- Milliyetçilik düşüncesinin kökleşmesine çalışmıştır.
- "*Hive Hanlığı*" adlı eserinde milliyetçi yönü öne çıkar.
- "*Kamusü'l-Ulum ve'l-Maarif*" (Bilim ve Kültür Sözlüğü) adlı bir ansiklopedisi de vardır.

DİREKTÖR ALİ BEY (1844-1899)

- Edebiyatımızda tiyatro ve mizah alanındaki çalışmalarıyla tanınır.
- Komedi türünde de eserleri vardır.
- Tanzimat tiyatrosuna ve Türk tiyatrosuna büyük emeği geçmiştir.
- Moliere'den uyarlamaları vardır.
- Teodor Kasap'ın çıkardığı ilk mizah dergisi olan "*Diyojen*" deki mizah yazılarıyla tanınır.
- Kendisine örnek aldığı Ahmet Vefik Paşa'dan daha sade bir dil kullanmıştır.
- Klasisizm akımının etkisinde kalmıştır.
- Yazdığı bazı oyunlar Gedik Paşa Tiyatrosunda sergilenmiştir.

Eserleri

- **Tiyatro:** *Kokona Yatıyor* (komedi), *Ayyar Hamza* (Moliere'den uyarlama / komedi), *Misafir-i İstiklal* (komedi), *Geveze Berber* (komedi), *Letafet* (operet)
- **Mizah:** *Lehçetü'l Hakayık* (Mizahi Sözlük), *Seyyareler* (mizahi hikâye)
- **Gezi:** *Seyahat Jurnalı* (Batılı anlamda ilk günlük – Hindistan gezisi günlüğü)

AHMET CEVDET PAŞA (1822-1895)

- Tanzimat Döneminin önemli devlet adamlarındandır.
- Tarihçi ve hukukçu kimliğiyle tanınır.
- İlk Türk kadın romancı Fatma Aliye'nin babasıdır.
- Kaside ve gazeller yazmışsa da başarılı değildir.
- Yazılarında sade bir dil kullanmıştır.

Eserleri:

- **Tarih:** *Kıyas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa*, *Tarih-i Cevdet*
- **Hukuk:** *Mecelle* (Medeni kanun niteliğindedir. Cumhuriyet'ten önceki medeni kanundur.)
- **Dil:** *Kavaid-i Osmaniye* (dil bilgisi kitabı), *Belagat-ı Osmaniye* (Edebiyat bilgileri)

ALİ HAYDAR

- Edebiyatımızda ilk trajedi yazarıdır.
- İki manzum trajedi yazmıştır.

Eserleri:

- **Trajedi:** *Sergüzeşt-i Perviz*, *Sasaniyan Hükümdarlarından İkinci Ersas'ın Sergüzeşti*
- **Komedi:** *Rüya Oyunu*

ŞAİR EŞREF

- Hiciv şairlerindendir.
- II. Abdülhamit için yazdığı hicivler ünlüdür.

Eserleri:

- **Şiir:** *Deccal*, *Şah ve Padişah*, *İstimdat*, *İran'da Yangın Var*

MİZANCI MURAT

- *Mizan* adlı gazeteyi çıkarmıştır.
- “*Tarih-i Umumi*” adlı tarih kitabı ünlüdür.
- Tanzimat Döneminin gerçekçi panoramasını yansıtan “*Turfanda mı yoksa Turfa mı*” adlı romanı ünlüdür.

TEODOR KASAP

- İlk mizah dergisi olan “*Diyojen*”i çıkarmıştır.
- Moliere'den “*Pinti Hamit*”i Türkçeye uyarlamıştır.

SÜLEYMAN PAŞA

- Tanzimat Dönemi Türkçülerindendir.
- Türk adı kullanılan ilk dil bilgisi kitabı olan *Sarf-ı Türkî* adlı eseri yazmıştır.

SADULLAH PAŞA (1838-1890)

- Edebiyatımıza Tevfik Fikret'ten önce bilim, fen, teknik temalarını getiren, kaderci felsefenin yerine dinamizmi getiren, insan akıl ve mantığını üstün kılan Batılı bir görüşe bağlıdır.
- Pozitivist düşüncüyü anlatan aydın bir Osmanlı bürokratıdır.
- Lamartine'den çevirdiği "Göl" şiiri ünlüdür.
- "Ondokuzuncu Asır" adlı şiiri ile tanınır.
- İnsan aklının gücüne inanır. Aklın, deneylerin, bilim ve tekniğin Orta Çağ uygarlığına son vereceği, yepyeni bir dönem açacağı inancındadır.
- Toplumcu bir eşitliği, devrimci bir özgürlüğü savunmasına karşın, manzumeleri soyutlaşan zayıf bir didaktizm içerisinde döner.
- Divan şiirinin edebi sanatlarından uzaklaşır; çıplak fikrin peşindedir. Pozitivizmle materyalizmin hayalci bir yolcusu gibidir.

FATMA ALİYE HANIM

- Ahmet Cevdet Paşa'nın kızıdır.
- Roman, felsefe, tarih, biyografi türlerinde yazmış, çeviriler yapmıştır.
- İlk kadın romancımız kabul edilir.

Eserleri: *Muhadarat, Refet, Udi, Emin*

ALİ SUAVİ

- Türk tarihi, Türk dili, Türklerin İslam felsefesine yaptıkları hizmetler hakkında ileri sürdüğü fikirler önemlidir. Sarıklı ihtilalcı olarak tanınmıştır.
- "Muhbir" adlı gazeteyi çıkarmıştır.

BEŞİR FUAT

- Edebiyatımızda ilk kez realizm ve natüralizm akımlarını savunan, ilk kez bilimsel ve nesnel eleştirinin örneklerini veren kişidir.
- Pozitivizme bağlıdır.
- Auguste Comte'un pozitivist felsefesiyle araştırmalar yapmıştır.

Eserleri: *Victor Hugo, Almanca Muallimi, Usul-i Talim, Voltaire, İnikad* (bağlanma)

SAİT HALİM PAŞA

- İslamcılık düşüncesini ele almıştır. Devlet adamıdır.

AGÂH EFENDİ

- Şinasi ile ilk özel Türk gazetesi *Tercüman-ı Ahval*'i çıkarmıştır.
- Posta Nazırı olarak da ilk posta pullarını bastıran kişidir.

AKİF PAŞA

- “*Adem Kasidesi*” adlı şiiri ile tanınmıştır.(Yokluk düşüncesi) Tabsıra (anı)

RECAİZADE MAHMUT EKREM (1847 – 1914)

- “Üstat” olarak bilinir.
- II. Topluluğun önder nitelikli üyesidir.
- Şiir, hikâye, roman, tiyatro, eleştiri türlerinde eserler vermiştir.
- “Her güzel şey şiirin konusu olabilir.” görüşüyle Türk şiirinin konusunu genişletmiştir.
- “Sanat sanat içindir.” anlayışına bağlıdır.
- İlk realist roman olan *Araba Sevdası*’nda “Bihruz Bey” karakterinden hareketle yanlış Batılılaşmayı eleştirmiştir.
- Muallim Naci’yle eski-yeni edebiyat tartışmalarına girmiş; yeni edebiyatı ve “kulak için kafiye” anlayışını savunmuştur.
- Tartışmalar sırasında etrafında toplanan gençler üzerinde etkili olan yazar, *Servet-i Fünun*’un hazırlayıcısı olmuştur.
- Şiirlerinde romantiktir.
- Romanlarında realizmin etkisindedir.
- *Talim-i Edebiyat* adlı edebiyat bilgilerini içeren bir ders kitabı yazmıştır.

Eserleri:

- **Şiir:** *Nağme-i Seher, Yadigar-ı Şebab, Pejmürde, Nijad Ekrem* (Ölen oğlu için yazmıştır), *Zemzeme* (III Cilt)
- **Tiyatro:** *Afife Anjelik, Vuslat yahut Süreksiz Sevinç, Çok Bilen Çok Yanılır, Atala*
- **Roman:** *Araba Sevdası* (ilk realist romandır.)
- **Hikâye:** *Şemsa, Muhsin Bey*
- **Eleştiri:** *Takdir-i Elhan* (Muallim Naci ile kavgaları, kafiye konusu)

ABDÜLHAK HAMİT (TARHAN) (1852 – 1937)

- Şair-i Azam olarak tanınmıştır.
- Tanzimat I. dönemiyle başlayan yenileşme hareketindeki asıl başarıyı şiirleriyle sağlamıştır.
- Ölümü ve metafizik konuları ele alan felsefi şiirler yazmıştır.
- Aşk, doğa, vatan sevgisi de işlediği konulardandır.
- Sanat için sanat, anlayışındadır.
- Aruzun yanında heceyi de kullanmıştır.
- Şiirlerinde tezata yer vermiştir.
- Şiirlerinde şaşırtdımacadan da yararlanmıştır.
- İlk pastoral şiirimiz olan Sahra'yı yazmıştır.
- Süslü ve sanatlı bir dili vardır; dil kurallarını fazla zorlamıştır.
- Romantizmin etkisindedir.
- Tiyatro eserleri sahne tekniğine uygun değildir, okunmak için yazılmıştır.
- Hece veya aruzu kullanarak manzum olarak kaleme aldığı tiyatroları vardır. Bazıları mensur olarak kaleme alınmıştır.
- Tiyatrolarında tarihsel ve hayali konuları işlemiştir.

Eserleri:

- **Şiir:** *Sahra, Divaneliklerim yahut Belde, Makber, Ölü, Bunlar Odur, Hacle, Baladan Bir Ses...*
- **Tiyatro:** *Macera-yı Aşk, Sabr-ü Sebat, İçli Kız, Duhter-i Hindu, Nesteren, Eşber, Tezer, Finten, İbn-i Musa, İlhan, Turhan yahut Endülü's'ün Fethi...*

SAMİ PAŞAZADE SEZÂİ (1860 – 1936)

- Tanzimat edebiyatının realist yazarlarından.
- İngiliz ve Fransız Edebiyatını iyi tanıyan bir yazardır.
- Esir kız Dilber'in maceralarını anlattığı "Sergüzeşt" (1889) romanıyla tanınır; bu romanda kölelik düzenini eleştirmiştir.
- Sergüzeşt (macera anlamına gelmektedir), romantizmden realizme geçiş özellikleri taşır.
- Toplumsal sorunları işlemiştir.
- Dönemine göre sade bir dil kullanmıştır.
- Gerçekçi yazarlardandır.

Eserleri:

- **Roman:** *Sergüzeşt*
- **Hikâye:** *Küçük Şeyler* (Batılı anlamda ilk öyküler.)
- **Gezi-sohbet:** *Rumuzü'l-Edep*
- **Tiyatro:** *Şir*

MUALLİM NACİ (1850 – 1893)

- Tanzimat edebiyatında divan edebiyatı alışkanlıklarını savunan ve sürdüren bir yazardır.
- "Kafiye, göz içindir." anlayışını savunmuş ve Recaizade Mahmut Ekrem'le tartışmıştır.
- Sade bir dille ve hece ölçüsüyle yazdığı şiirleri de vardır.

Eserleri:

- **Şiir:** *Ateşpare, Fûruzan, Şerare*
- **Eleştiri:** *Muallim, Demdeme*
- **Anı:** *Ömer'in Çocukluğu*
- **Sözlük:** *Istilahat-ı Edebiye, Lûgat-i Naci*

NABİZADE NAZİM (1862 – 1893)

- Realist, natüralist özellikler taşıyan bir yazardır.
- İlk köy romanı olan *Karabibik'i* (1890) yazmıştır.
- *Zehra* adlı realist-natüralist romanı edebiyatımızda ilk psikolojik roman denemesi ve ilk tezli romandır.

